

«Agrarian leader Zapata»

«Electric power»

Ο καπιταλισμός στον τοίχο

Σε μια εποχή που οι διαδηλώσεις ταράζουν τη Γουόλ Στριτ, ενώ οι διαδικτυακοί Αποηγοί απειλούν να «διαλύσουν» και τον αμερικανικό ναό του χρηματιστηρίου, μια έκθεση με έργα του διάσημου Μεξικανού ζωγράφου Ντιέγκο Ριβέρα στο Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης της Νέας Υόρκης αποδεικνύεται προφητική για τις κοινωνικές ανισότητες και τα προβλήματα, που επιφέρει ο καπιταλισμός. Χαρακτηριστική είναι η τοιχογραφία του Ριβέρα "Frozen Assets" (Δεσμευμένα περιουσιακά στοιχεία), του 1931, όπου ο ριζοσπάτικος καλλιτέχνης αποτυπώνει τις συνέπειες του αμείλικτου καπιταλισμού σε τρεις εικόνες: επάνω γερανοί – με φόντο ουρανοξύστες – επιδίδονται στην οικοδομική ανάπτυξη, στη μέση ένα γυάλινο υπόστεγο κρύβει την εξαθλίωση των αστέγων και στο κάτω μέρος οι τράπεζες συσσωρεύουν τον πλούτο της εργατικής τάξης...

Πριν από 80 χρόνια ο Ριβέρα, κατά την παραμονή του στη Νέα Υόρκη, δημιούργησε ειδικά για το Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης μια σειρά από φορητές τοιχο-

γραφίες από γύψο, σκυρόδεμα, σίδηρο, ξύλο. Αυτές οι τοιχογραφίες, που φτάνουν τα δύο μέτρα ύψος και ζυγίζουν ακόμα και μισό τόνο, εκτίθενται για πρώτη φορά στο αμερικανικό μουσείο, μέχρι τα μέσα Μαρτίου, ενώ συνοδεύονται από σχέδια, σημειώσεις και άλλα εφemerίδια που σηκώνουν το βά-

ρος της ιστορίας της Νέας Υόρκης, αλλά και της ιστορίας του Μεξικού.

Ψηλός, σωματώδης, λάτρης των γυναικών και του ποτού, αγωνιστής κομμουνιστής, ο πληθωρικός Ριβέρα έζησε έναν θεαλλόδη έρωτα με την επίσης διάσημη ζωγράφο Φρίντα Κάλο. Το πάθος του ήταν η ζωγραφική,

όπου εκφράστηκε με έντονα χρώματα, άγριες εικόνες και δυναμικό ρεαλισμό. Στο έργο του «Agrarian Leader Zapata» εμφανίζεται ο Ζαπάτα ντυμένος στα λευκά, ως λαϊκός ηγέτης της Μεξικανικής Επανάστασης. Στο ένα χέρι του κρατάει δρεπάνι και στο άλλο τα ηνία του αλόγου ενός γαιοκτήμονα, ο οποίος κείτεται νεκρός τα πόδια του.

Με την τοιχογραφία «Zacharokalamo» μας μεταφέρει σε μια φουέτσα για να αναδειχθεί τις εντάσεις γύρω από την εκμετάλλευση της εργασίας, την οικονομική κρίση και τις φυλετικές διακρίσεις. Ο Ριβέρα ανασκαπεί κι άλλο το παρελθόν της χώρας του με το συγκλονιστικό έργο «Indian Warrior»: ένας Αστέκος πολεμιστής, καλυμμένος με δέρμα άγριου ζώου μπηγεί το μαχαίρι στο λαϊμό ενός

πάνοπλου Ισπανού στρατιώτη...

«Κοιμένος» Λένιν

Ο Ριβέρα είδε το Μεξικό ως τόπο διαρκούς επανάστασης και ανέδειξε τους αγώνες της εργατικής τάξης. Ήταν επίσης τολμηρός ώστε για να εκφράσει τις πολιτικές ιδέες του και μέσω της τέχνης σε μια συντηρητική Αμερική, σε μια εποχή που ακόμα και η λέξη «κομμουνισμός» ήταν απαγορευμένη. Στις αρχές της δεκαετίας του '30, με την οικονομική κρίση να δείχνει τα δόντια της, εστιάζει με τα έργα του στην αγονία του ανθρώπου που εργάζεται και παράγει ασταμάτητα και σχεδόν μετατρέπεται σε μηχανή. Ο καλλιτέχνης περιέγραψε τη διαμόρφωση του στη Νέα Υόρκη

ως μια «κρίσιμη δοκιμασία»: «Σε αντίθεση με το Μεξικό, η Αμερική είναι μια πραγματικά βιομηχανική χώρα, όπως την είχα φανταστεί αρχικά, ως ιδανικό τόπο για μοντέρνες τοιχογραφίες».

Σε μια ασπρόμαυρη τοιχογραφία ο Ριβέρα δείχνει εργάτες στη Νέα Υόρκη στον πυρετό της ανέγερσης του Κέντρου Ροκφέλερ. Αλλωστε στο MoMA εκτίθεται κι ένα τμήμα της μεγάλης τοιχογραφίας του με τίτλο «Man at the crossroads» (Ανθρώπος στο σταυροδρόμι), που έκανε για το κτίριο Ροκφέλερ. Μερικές φωτογραφίες-ντοκουμέντα και μια σειρά από επιστολές καταγράφουν πως ήθελε να συμπεριλάβει το πορτρέτο του Λένιν στο κέντρο της σύνθεσης, ωστόσο η οικογένεια του μεσιτάνα αρνήθηκε, με αποτέλεσμα ο καλλιτέχνης να αποσιώσει το έργο του.

Ήταν μια πολυπρόσωπη τοιχογραφία για την Εργατική Πρωτομαγιά, ένα έντονα πολιτικό και συμβολικό έργο, που δέχτηκε κριτική από τις εφημερίδες της Νέας Υόρκης. Τελικά ο Ριβέρα το κατόρθωσε, αλλά το ξαναζωγράφισε για την Πόλη του Μεξικού. ✱

Εξαιρετικά επίκαιρες οι τοιχογραφίες του ρημισμένου Μεξικανού ζωγράφου Ντιέγκο Ριβέρα, που εκτίθενται για πρώτη φορά στο MoMA. Ο σύζυγος της Φρίντα Κάλο αποτυπώνει τις ανισότητες που οδηγούν στις εξεγέρσεις